

مِنْ
قَبْلِكُمْ
لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَۙ
“Ey inananlar! Oruç, sizden önçcekilere farz kılındığı gibi, sakınasınız diye size de farz kılındı...”
اَيَّامًا
مَعْدُودَاتٍۜ فَمَنْ
كَانَ
مِنْكُمْ
مَر۪يضًا
اَوْ عَلٰى
سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ
مِنْ
اَيَّامٍ
اُخَرَۜ
وَعَلَى
الَّذ۪ينَ
يُط۪يقُونَهُ فِدْيَةٌ
طَعَامُ
مِسْك۪ينٍۜ
فَمَنْ
تَطَوَّعَ
خَيْرًا
فَهُوَ
خَيْرٌ لَهُۜ
وَاَنْ
تَصُومُوا
خَيْرٌ
لَكُمْ اِنْ
كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ
“İçinizden hasta veya yolcu olan, başka günlerden sayısınca tutar. Orucu tutmakta zorlananlar için bir yoksulun (günük) yiyeceği kadar fidye yeterlidir. Bir iyiliği mecbur olmadan yapan için bu (yaptığı) iyidir. Ama orucu tutmanız -bilerseniz- sizin için daha hayırlıdır.” شَهْرُ
رَمَضَانَ
الَّذ۪ٓي
اُنْزِلَ
ف۪يهِ
الْقُرْاٰنُ
هُدًى
لِلنَّاسِ
وَبَيِّنَاتٍ مِنَ

الْهُدٰى
وَالْفُرْقَ
75;نِۚ فَمَنْ
شَهِدَ
مِن.ْكُمُ
الشَّهْرَ
فَلْيَصُمْه
15;ۜ وَمَنْ
كَانَ
مَر۪يضًا
اَوْ عَلٰى
سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ
مِنْ
اَيَّامٍ
اُخ.َرَۜ
يُر۪يدُ
اللّٰهُ
بِك.ُمُ
الْيُسْرَ
وَلَا
يُر.۪يدُ
بِكُمُ
الْعُسْرَۘ
وَلِتُكْمِل
15;وا
الْعِدَّةَ
وَلِتُكَبِّ
85;ُوا اللّٰهَ
عَلٰى مَا
هَدٰيكُمْ
وَلَعَلَّكُ
05;ْ
تَشْكُرُونَ
“O (sayılı günler), doğruyu eğriden ayırma, gidilecek yolu bulma konusunda
açıklamalar ve insanlara rehber olarak Kur’an’ın indirildiği ramazan ayıdır.
Artık içinizden kim bu aya yetişirse onu oruçlu geçirsin. Kim de hasta veya
yolcu olursa, başka günlerden sayısınca tutar. Allah sizin için kolaylık istiyor,
günçilük çekmenizi istemiyor. Sayıyı tamamlamanız, size doğru yolu
göstermesinden ötürü Allah’ı tazimle anmanız için ve
şükredesiniz diye (uygun hükümler gönderiyor).”[2] Bu âyetler,
Ramazan ayının, diğer aylardan ayrıcalıklı olduğunu açıkça ifade etmektedir.
Çünkü; Ramazan, oruç ayıdır. Ramazan, Kur’an ayıdır. Ramazan,
takva ayıdır. Ramazan, Allah’ı yüceltme ayıdır. Ramazan, şükür ayıdır.
Ramazan, doğruyu bulma ayıdır. Ramazan, tevbe ayıdır. Ramazan, itikâf yani tefekkür
ve taabbüd ayıdır. Ramazan, Allah’ın koyduğu sınırları gözetme ayıdır.
Ramazan, bin aydan daha hayırlı olan Kadir gecesini içinde saklayan bir aydır.
Mübarek Ramazan ayı, Müslümanlara Allah’ın emirleri karşısında

sorumluluk bilincine yani takvaya erişme fırsatı sunuyordu. Böylece toplumsal dayanışma ve paylaşma şuurunu aşılıyarak, bir anlamda “irade eğitimi” vermek suretiyle, müminlere kişilik kazandırıyor, “kâmil bir mümin” olmanın yollarını gösteriyordu. “Ramazan”, sözük olarak “yaz sonunda yağıp yeryüzünü tozlardan temizleyen yağmur” mânâsında “er-ramzâ” kelimesinden veya “Güneş ışınlarından taşların yanıp kızması” anlamında olan “er-ramaz” kelimesinden alınmıştır. Bu yağmur, yeryüzünü nasıl temizleyip yıkarsa; kızgın yer, orada yürüyenlerin ayaklarını nasıl yakarsa, Ramazan ayı da müminleri günah kirlerinden öylece temizler, yakar, yok eder.[3] Aslında, câhiliye döneminde bilinen ve kullanılan takvimin on iki ayından biriydi Ramazan ayı. Kur’an’da da “Haram Aylar” diye anılan ve Araplarca hürmet edilen, kan dökülmesi ve savaşılmaması yasak olan dört haram ayın (Zilkâde, Zilhicce, Muharrem ve Receb) bir ayrıcalığı vardı, ancak Ramazan ayının böyle bir özelliği yoktu. Onu değerli ve ayrıcalıklı kılan, insanlığa gönderilen son rehber kitap Kur’an’-ı Kerîm’ın bu ayda indirilmesi, bin aydan daha hayırlı olan Kadir gecesinin bu ayda olması, temel ibadetlerden olan oruç farızasının bu ayda tutulması, teravih, mukabele, itikâf, iftar, sahur ve fitir sadakası gibi önemli sünnetlerin hep bu ayda yaşanmasıydı. Nasıl “şerefü’l-mekân bi’l-mekîn” yani bir mekânin şerefi, orada yaşayan kimseler sayesinde gerçekleşir ise, aynı durum, zaman için de söz konusuysa. Son Peygamber (sav) Yesrib’e teşrifıyla orayı nasıl “Medine-i Münevve” hâline getirdiyse, son kitap olan Kur’an’'ın bu ayda inmesi de, sıradan bir ay olan Ramazan’'ı “Mübarek ay” yapmıştı. Kur’an’-ı Kerîm’'de adı anılan tek aydır, Ramazan ayı. Yüce Allah onu sadece anmakla kalmamış, yukarıdaki âyetlerle aynı zamanda onu oruç ayı olarak belirlemiştir. İşte bütün bu ayrıcalıkları sebebiyle kültürümüzde Ramazan, “on bir ayın sultanı” olarak kabul görüştür. İslâm ile yepyeni anlamlara kavuşan Ramazan kelimesi, bize mübarek bir zaman dilimini, tam bir huzur iklimini çağırıştırır. Kamerî aylardan dokuzuncusu olan Ramazan ayı boyunca Müslümanlar, toplum olarak ibadet yoğunluğu ve heyecanı içinde olurlar. Çünkü Ramazan, ilmin, inancın, ibadetin, ahlâkın, dayanışmanın, kardeşliğin daha da olgunlaştırılabilmesi için Müslümanlara ikram edilmiş bereketli bir eğitim mevsimidir. Müslüman bu zaman diliminde Rabbiyle, kardeşleriyle, nefsiyle ve şeytanla olan ilişkilerini gözden geçirir, gece gündüz tam bir ay süren yoğun bir eğitim faaliyetinden gülenerek, arınarak çıkar. Allah Resûlü, Ramazan ayına kavuşma arzusunu dualarında açiğe vururdu. Enes b. Mâlik’ın naklettiğine göre, Receb ayı girdiği zaman Peygamber Efendimiz şöyle dua ederlerdi:

اَلَّهُمَّ
بَارِكْ
لَنَا فِي
رَجَبٍ،
وَشَعْبَانَ،
وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ
“Allah’ım! Receb ve Şâban aylarını hakkımızda mübarek eyle, bizi

Ramazan ayına ulaştır!”[4] Ayrıca Sevgili Peygamberimiz, Ramazan öncesinde yaptığı sohbetlerle, ashâının zihinlerini ve gönüllerini bu mübarek aya hazırlardı. Nitekim Ramazan ayının bu niteliklerini řu sözleriyle özetlemişlerdi:

أَتَاكُمْرَمَضَانُشَهْرٌمُبَارَكٌفَرَضَاللَّهُعَزَّوَجَلَّعَلَيْكُمْصِيَامَهُتُفْتَحُفِيهِأَبْوَابُالسَّمَاءِوَتُغْلَقُفِيهِأَبْوَابُالْجَحِيمِوَتُغَلُّفِيهِمَرَدَةُالشَّيَاطِينِلِلَّهِفِيهِلَيْلَةٌخَيْرٌمِنْأَلْفِشَهْرٍمَنْحُرِمَخَيْرَهَافَقَدْحُرِمَ& “Mübarek Ramazan ayı size geldi. Yüce Allah bu ayda size oruç tutmayı farz kıldı. Bu ayda sema (cennet) kapıları açılır, cehennem kapıları ise kapanır ve şeytanların azgınları bağlanır...”[5]

إِذَاكَانَأَوَّلُلَيْلَةٍمِنْشَهْرِرَمَضَانَصُفِّدَتِالشَّيَاطِينُوَمَرَدَةُالْجِنِّوَغُلِّقَتْأَبْوَابُ

النَّارِ
فَلَمْ
يُفْتَحْ
مِنْهَا
بَابٌ
وَفُتِّحَتْ
أَبْوَابُ
الْجَنَّةِ
فَلَمْ
يُغْلَقْ
مِنْهَا
بَابٌ
وَيُنَادِى
مُنَادٍ يَا
بَاغِىَ
الْخَيْرِ
أَقْبِلْ
وَيَا
بَاغِىَ
الشَّرِّ
أَقْصِرْ
وَلِلَّهِ
عُتَقَاءُ
مِنَ
النَّارِ
وَذَلِكَ
كُلَّ
لَيْلَةٍ “Ramazan ayının ilk gecesini oluncası, şeytanlar ve azgın cinler zincire vurulur, cehennem kapıları kapatılır ve hiçbiri açılmaz. Cennetin kapıları açılır ve hiçbiri kapanmaz. Sonra bir (melek) şöyle seslenir: Ey hayır dileyen, ibadet ve kulluğa gel! Ey şer isteyen günahlarından vazgeç! Allah’ın bu ayda ateşten azat ettiği nice kimseler vardır ve bu Ramazan boyunca her gece böyledir.”[6] Akabe biatlerinde etkin görev almış olan Ubâde b. Sâmit (ra), Ramazan ayının yaklaştığı bir günde Resûlullah’ın (sav) şöyle dediğini nakleder:

أتاكم رمضانٌ
، شهرُ بركةٍ ،
يغشاكم اللهُ
فيه ،
فَيُنزِلُ
الرحمةَ ،
ويَحُطُّ
الخطايا
ويَستجيب فيه
الدعاءَ ،
وينظر اللهُ
تعالَى إلى
تنافُسِكم

فيه ، ويُباهيبكم ملائكتَه، فأَرُوااللهَ منأنفُسِكمخيرًا ، فإنَّالشَّقِيَّمن حُرِمَ فيهرحمةَ اللهِعزَّ وجلَّ “Ramazan ayı size bereketiyle geldi, Allah o ayda sizi zengin kılar, bundan dolayı size rahmet indirir, hataları yok eder, o ayda duaları kabul eder. Allah Teâlâ sizin (Ramazan ayındaki ibadet ve hayır konusunda) birbirinizle yarış etmenize bakar ve meleklerine karşı sizinle övönör. O hâlde iyilik ve hayırdan yana Allah Teâlârsquo;ya kendinizi gösterin. Ramazan ayında Allah’ın rahmetinden kendisini mahrum eden kimse bedbaht kimsedir.”[7] Kendi dönemindeki şartları dikkate alan Allah Resûlü, إِنَّاأُمَّةٌأُمِّيَّةٌلاَ نَكْتُبُوَلاَنَحْسُبُالشَّهْرُهَكَذَاوَهَكَذَاوَهَكَذَا “Biz ümmî bir ümmetiz. Yazıyı ve hesabı bilmeyiz. Ay şöyle, şöyle ve şöyedir...” buyurmuş; üccedilüncüde başparmağını yummuş, وَالشَّهْرُهَكَذَاوَهَكَذَا . يَع.ْنِىتَمَامَثَلاَثِينَ “Bazen de ay şöyle, şöyle ve şöyle olur.”[8] Buyurmuştur; yani ay yirmi dokuz gün bazen de otuz gün çeker demek istemiştir. Peygamber Efendimiz döneminde ayların girişi, yeni ayın yani hilâlin görülmesiyle tespit edilmekteydi. Dolayısıyla oruca, hilâlin görülmesiyle birlikte Ramazan ayının girdiğinin kesinleşmesiyle başlanıyordu. Bundan dolayı, Peygamberimiz, Ramazan ayı girmeden önce, Ramazan hilâlinin görülmesi üzerinde önemle durur; ashâbının hilâlin görülüp görülmemesine göre hareket etmelerini isterdi: إِنَّمَاالشَّهْرُتِسْعٌوَعِشْرُونَفَلاَتَصُومُوا

حَتَّى
تَرَوْهُ
وَلاَ
تُفْطِرُوا
حَتَّى
تَرَوْهُ
فَإِنْ غُمَّ
عَلَيْكُمْ
فَاقْدِرُوا
لَهُ “Ay (genelde) yirmi dokuz gündür. Dolayısıyla siz (Ramazan ayına ait) hilâli gürmedikçe oruç tutmayın, yine (Şevval ayına ait) hilâli gürmedikçe de bayram yapmayın. Eğer hava bulutlu olursa ayın gününü takdir edin (otuza tamamlayın).”[9] Allah Resûlü, hilâli gürdüğü zaman tekbir getirir, Allah’a hamdeder, Allah’tan bu ayın hayrını ister, şerrinden de yine O’na sığınır. [10] Rahmet Elçisi, oruç âyetinde verilen ruhsatı kullanmış, yolculuk hâlinde veya oruç tutmamayı gerektiren durumlarda oruç tutmamış yahut orucunu yolculuk esnasında bozmuştu. O, her konuda olduğu gibi ashâbina, nasıl oruç tutacaklarını ve oruç esnasında nelere dikkat edeceklerini hem yaşayarak hem de bazı tavsiye ve uyarılarda bulunarak öğretmişti. Muhterem Müslümanlar Peygamber Efendimiz Ramazan günlerinde bol bol Kur’an okur, hayır ve hasenatta bulunurdu. Cebrail (as), Ramazan sonuna kadar her gece kendisine gelir ve Hz. Peygamber (sav) ona Kur’an okuyup dinletirdi. Nitekim hâlen günümüzde yoğun bir şekilde uygulanan bu “karşılıklı okuyuş”, “mukabele” geleneğimizin dayanağını oluşturur. Ebû Hüreyre’nin haber verdiği göre, Resûlullah (sav) kesin emir vermeksizin insanları Ramazan gecelerini ibadetle değerlendirmeye teşvik ederek şöyle derdi: مَنْ صَامَ
رَمَضَانَ
إِيمَانًا
وَاحْتِسَابًاغُفِرَ لَهُ
مَا
تَقَدَّمَ
مِنْ
ذَنْبِهِ “Kim inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır.”[11] Ramazan’ın son on gününe, ayrı bir önem verir, mescid-i saadette itikâfa girer, ibadet ve taatle meşgul olurdu. Peygamberimizin bu uygulaması, vefat edinceye kadar devam etmiştir. Her yıl on gün itikâfa girerken, vefat ettiği yılın itikâfı yirmi gün sürmüş, o yıl Ramazan ayında Cebrail’e (as) Kur’an-ı Kerîm’i iki defa arz etmişti. Ramazanı mübarek kılan en önemli unsurlardan biri de Kadir gecesidir. Bu geceye çok önem veren Rahmet Peygamberi, Ramazan ayı içinde gizlenmiş olan Kadir gecesini تَحَرَّوْا
لَيْلَةَ
الْقَدْرِ
فِى
الْعَشْرِ

الأَوَاخِرِمِنْرَمَضَانَنْمَنْفُرَجُلٍذُكِرْتُعِنْدَهُفَلَمْيُصَلِّعَلَىَّوَرَغِمَأَنْفُرَجُلٍدَخَلَعَلَيْهِرَمَضَانُثُمَّانْسَلَخَقَبْلَأَنْيُغْفَرَلَهُوَرَغِمَأَنْفُرَجُلٍأَدْرَكَعِنْدَهُ

أَبَوَاهُ
الْكِبَرَ
فَلَمْ
يُدْخِلاَهُ
الْجَنَّةَ
“…Ramazan ayına girdiği hâide günahlarını affettiremeden bu ayı
tamamlayan kişinin burnu yerde sürünsün!”[13] dedirtecek kadar! Evet,
Ramazan ayı, berekettir, ziyafettir, zerafettir. Ramazan ayı, ibadettir, rahmettir, mağfettir.
Ramazan ayı, ruh ve nefis için, birey ve toplum için takvadır, korunmadır. Ramazan
ayı, selâmdir, esenliktir, sükûnettir, sekinettir, dinginliktir, olgunluktur.
 Ramazan ayı, kardeşliktir, dayanışmadır, paylaşmadır. Ramazan ayı, zengin in oruç
tutarak yoksulu anlaması, kısmen de olsa onun hâlini yaşamasıdır. Ramazan ayı,
geçici olarak yeme-içmeden uzak kaldığı nimetlerin kadrini bilmek ve onları veren
Rezzâk olan Allah’a karşı şükür görevini hatırlamaktır. Ramazan
ayı, kötü alışkanlıklara son verme, iyiden, güzelden yana yeni sayfalar
açma fırsatıdır. İşte bu bilinç içerisinde dolu dolu yaşanan Ramazan,
sonrasında gelen ayların hatta bütün bir yılın verimli geçirilmesini sağlayacaktır.
Allah Resûlü ’nün,
الصَّلَوَات
15; الْخَمْسُ
وَالْجُمُعَ
77;ُ إِلَى
الْجُمُعَةِ
وَرَمَضَانُ
إِلَى
رَمَضَانَ
مُكَفِّرَات
12; مَا
بَيْنَهُنَّ
إِذَا
اجْتَنَبَ
الْكَبَائِر
14; “Büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde, beş vakit namaz ile
cuma bir sonraki cumaya kadar ve Ramazan diğer Ramazan’a kadar, aralarında işlenen
günahların bağışlanmasına vesiledir.”[14] hadisi, sadece geçmişte
işlenmiş günahların kefareti olarak değil, aynı zamanda Ramazan’ın verdiği
bilinç ile bir sonraki Ramazan’a kadar açılmış olan beyaz sayfayı temiz tutma
gayreti olarak anlaşılmalıdır. Ramazan ayı taattir, hasenattır, kurbettir, Cenâb-ı
Hakk’a yakın olmadır. Cennet kapılarının açildiği, cehennem kapılarının kapandığı,
şeytanların bağlandığı, toplumda suç oranının azaldığı bir huzur dönemidir. Takvanın,
şükrün ve rüşdün yollarının öğretildiği, irade eğitiminin verildiği, bir
aylık yoğun program uygulayan bir okuldur. Asırlardır Ramazan, Müslümanlar arasında
bir ay boyunca kutlanan bir bayram esintisidir. Ülkemizde açılan iftar çadırları,
ışıl ışıl yanan minarelerin arasını süsleyen mahyalar, Mısır’da sokakları,
dükkânları süsleyen Ramazan fenerleri, Medine’de her milletten
Müslümanların sokaklara açıp, kardeşlerini yalvararak davet ettiği
mütevazı iftar sofraları ve dünyanın dört bir yanında teravih namazlarına koşan
ve saf tutan milyonlar... Hepsi Ramazan ayının bereketi ve coşkusudur şüphesiz. Hatta bu

ayın girmesiyle birlikte birçok kavram da konuk olur dilimize: Ramazan topu, Ramazan imsakiyesi, Ramazan mahyası, Ramazan davulu, Ramazan pidesi, Ramazan menüsü, Ramazan programı, Ramazan sofrası, Ramazan paketi, Ramazan indirimi, Ramazan kampanyası... Artık Ramazan ayı, bir zaman diliminin adı olmaktan öte bir şeydir. Evet o, yedisinden yetmişine bütün Müslümanlar için bir neşedir, coşkudur, heyecandır, kültürü, medeniyettir. Hem de üzerinde çok konuşulan, makaleler ve kitaplar yazılan bir “Ramazan Medeniyeti!” Ramazan, bir medeniyettir, bir dünya gürdüşüdür. Sadece, nefsimize gem vurulan günler değil; yoksulların, düşünlerin, açların, muhtaçların, kimsesizlerin hatırlandığı ve korunduğu yoğun bir seferberliktir. Ve her sayılı gün gibi, bu coşkulu günler de çok hızlı geçer. Ömrü boyunca kaç Ramazan geçireceğini bilemeyen Müslüman için son teravih namazı, son sahur, son iftar buruk bir hüzne dünüşür. Tıpkı güzü yaşı hacıların kutsal iklimde veda edişi gibi, bu mübarek mevsime de aynı duygularla veda edilir. Camilerde güzel sesli hafızların, “Elveda yâ şehir-i Ramazan” nağmeleri ile uğurlanır Ramazan. Bir taraftan arınmış, korunmuş, bol ecir kazanmış olma ümidini, diğer taraftan bir sonraki Ramazan’a yetişememe endişesi ile vedalaşılır. Hadislerle İslâm Cilt 2 Sayfa 389

[1] Bakara, 2/144 [2] Bakara, 2/183-185. [3] Râzî, Tefsîr, V, 71 [4] Taberânî, el-Mu’cemü’l- evsat, IV, 189. [5] Nesâî, Sıyâm, 5. [6] Tirmizî, Savm, 1 [7] Heysemî, Mecmeu’z-zevâid, III, 344. [8] Müslim, Sıyâm, 15. [9] Müslim, Sıyâm, 6 [10] İbn Ebû Şeybe, Musannef, Sıyâm, 106 الله أكبر الله أكبر الحمد لله الحمد لله ولا حول ولا قوة إلا بالله اللهم إني أسألك خير هذا الشهر وأعوذ بك من شر القدر ومن شر يوم الحشر [11] Buhârî, &lcirc;mân, 28. [12] Muvatta’, İ’tikâf, 6. [13] Tirmizî, Deavât, 100. [14] Müslim, Tahâret, 16.

[İslam ve Hayat, Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)